

Krafttak for Oslofjorden

Regjeringen helhetlige tiltaksplan

Håvard Hornnæs – seksjon for vannmiljø og forurensning

15/12/2022

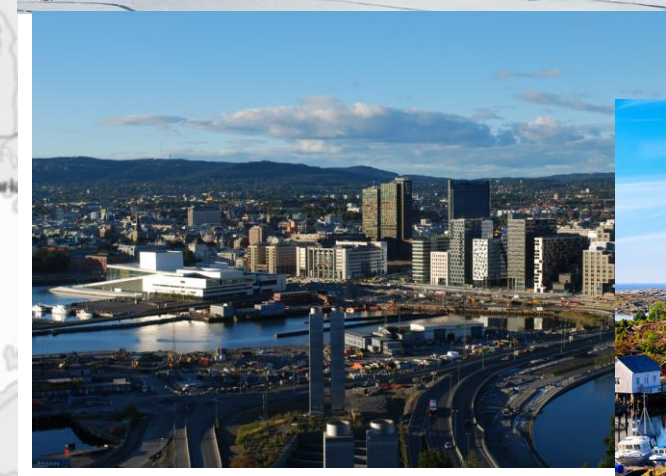
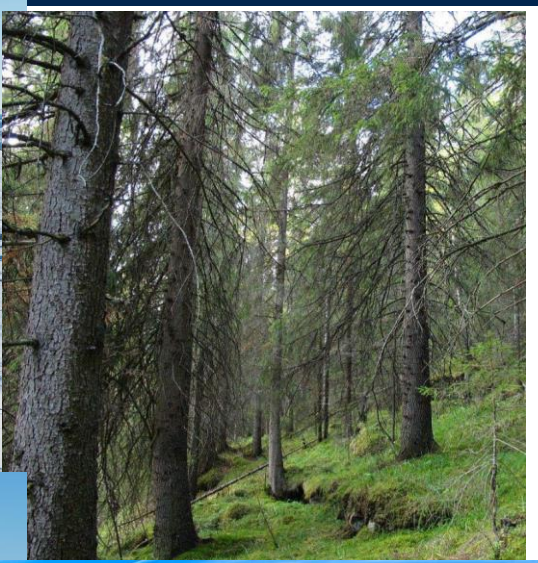
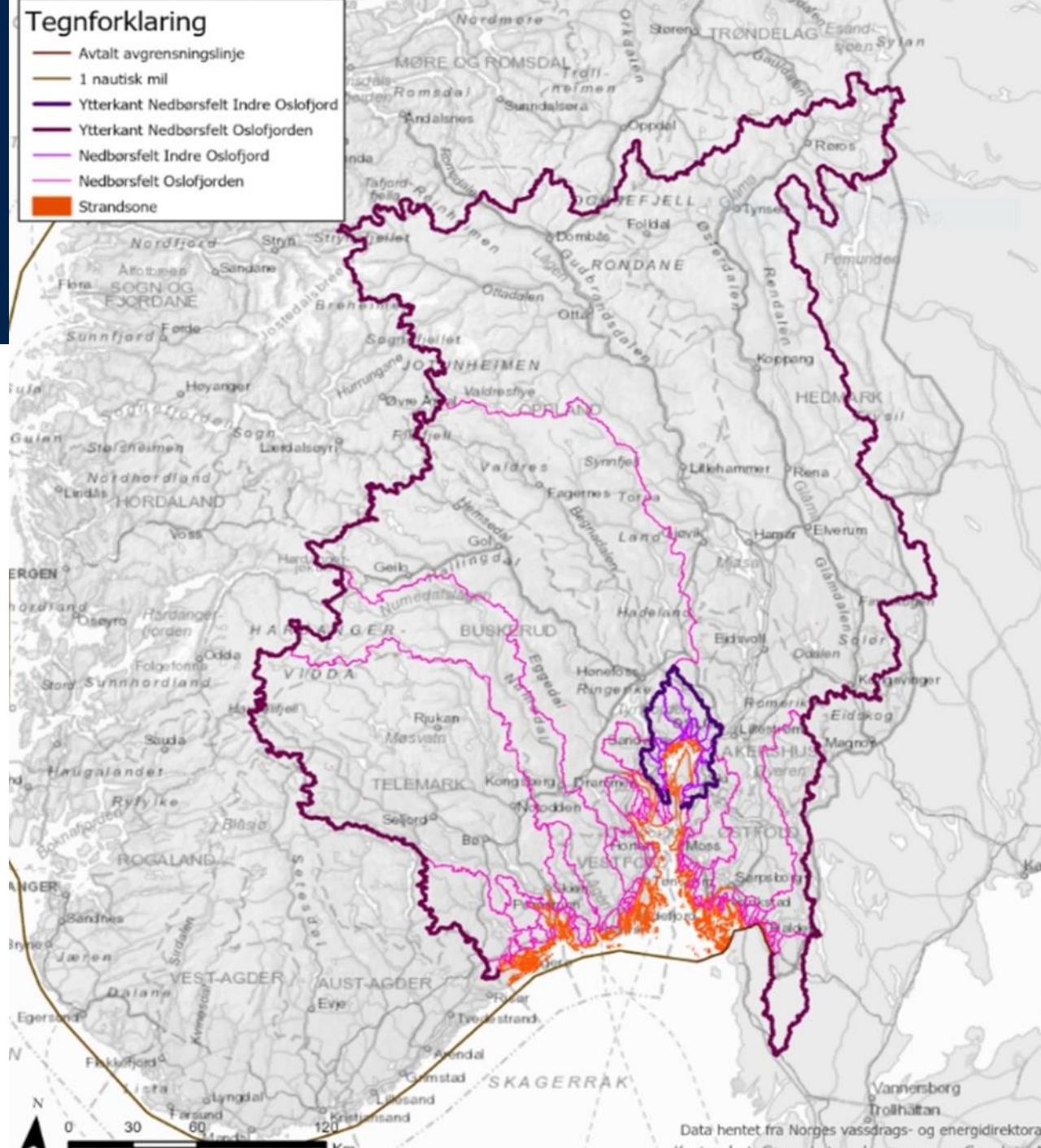

Statsforvalteren i Oslo og Viken

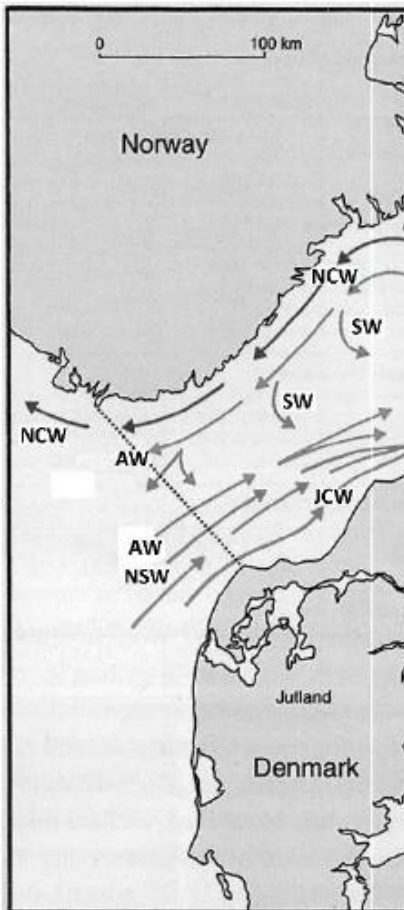

Oslofjordens nedbørsfelt

Oslofjorden som resipient

Hvaler-strand er en av søppelverstingene

Akerøya på Hvaler har mer plastsøppel enn de fleste strendene i Europa.

BERG: Dette er søppel som er plukket på Hvaler i år.
FOTO: MONIKA OLSEN, YTRE HVALER NASJONALPARK

Anette Torjusen
Journalist

Hermund Lybeck Kjærli
Journalist

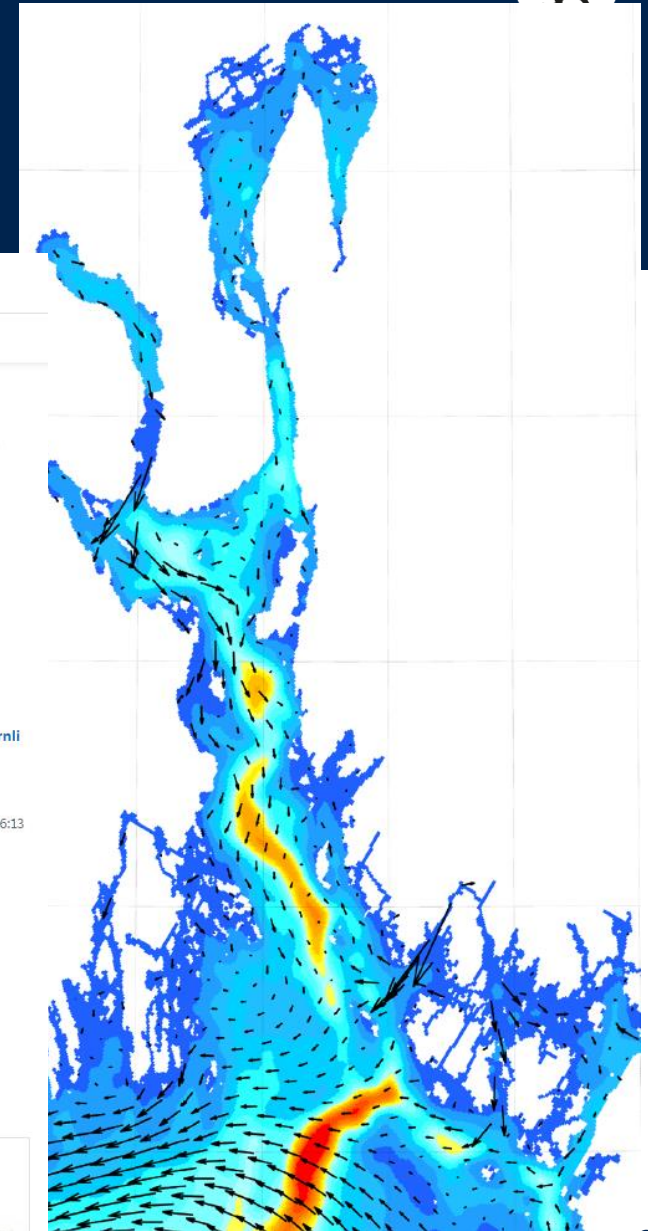
Publisert 7. mai 2015 kl. 06:13

! Artikkelen er flere år gammel.

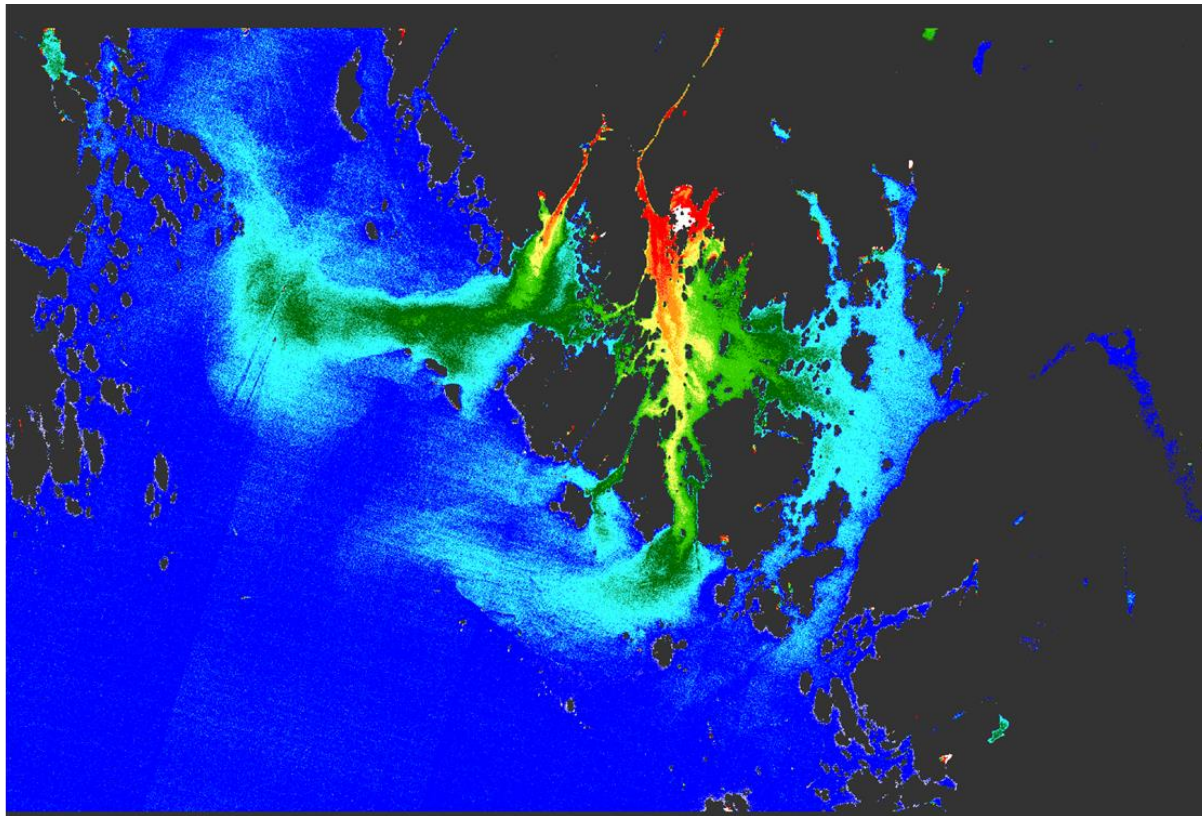
– Referansestranden på Akerøya i Østfold har vist seg å være en av strendene i Europa hvor det registreres høyest verdier for mange av kategoriene, sier Liv-Marit Hansen i Oslofjordens friluftsråd.

Fakta om OSPAR

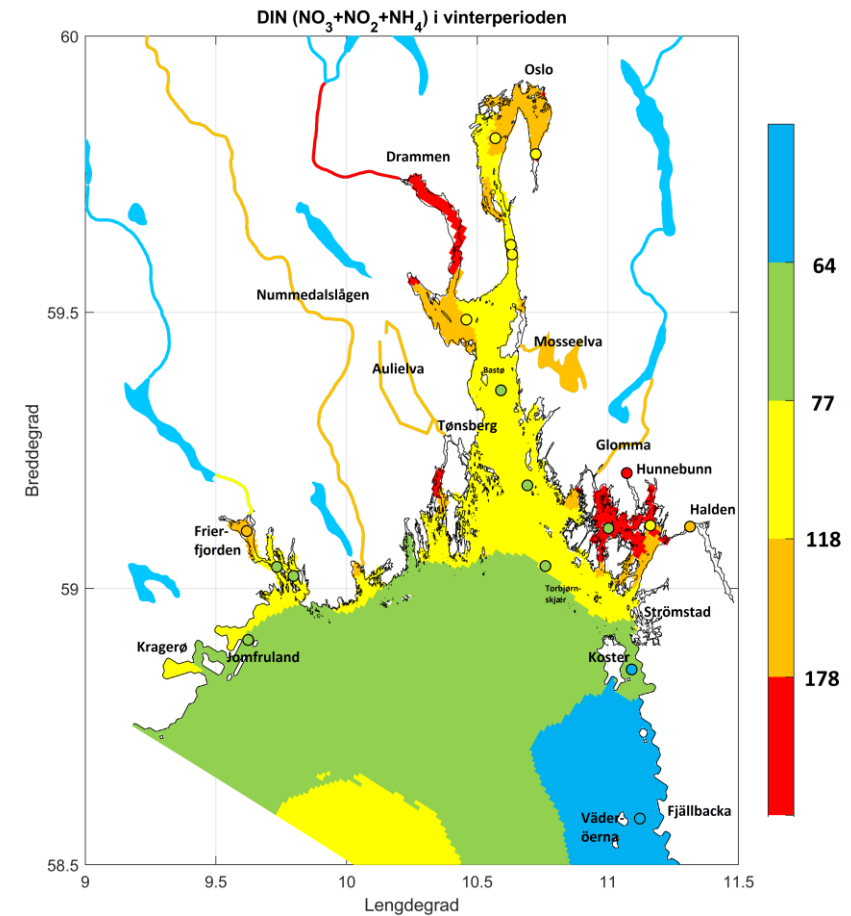

Det er våre egne utslipp som er hovedproblemet

Kilde: Anna Birgitta Ledang og Kai Sørensen, Niva

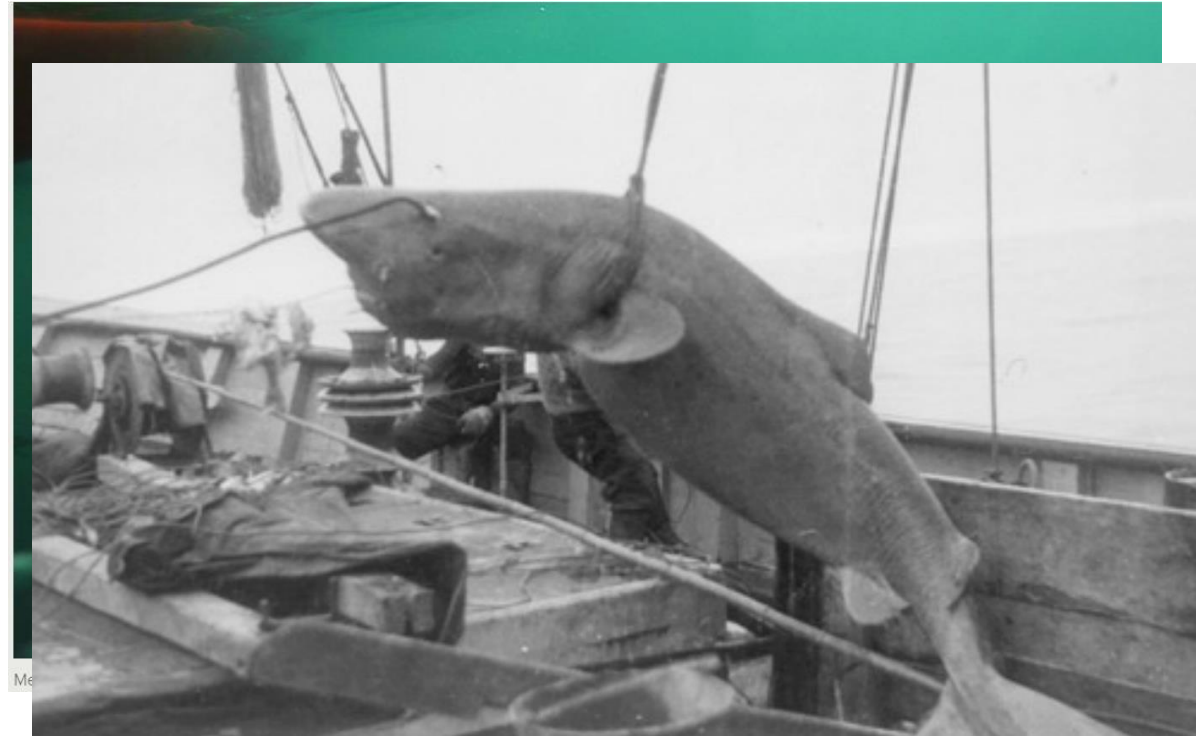

Oslofjorden var full av fisk

Finnhval flenses på Vallø utenfor Tønsberg i 1890. Det året var det rikelig med hval i Oslofjorden, så mye at det ble startet kommersiell hvalfangst. Kilde: Vallø og omegn historielag

Fiskerier Indre Oslofjord 1913

- 1,5 mill makrell
- 70.000 torsk
- 30 kveiter
- 20.000 østers
- 200.000 blåskjell

FOTO: Erling Svensen / Havforskningsinstituttet

Torskebestanden i Oslofjorden går ned, og Mattilsynet advarer mot å spise torsk fra indre Oslofjord på grunn av høyt innhold av kvikksølv.

Oslofjorden er nesten tom for fisk

Torskebestanden har kollapset og flere steder er innholdet av miljøgifter så høyt at fisk og skalldyr ikke kan spises, viser ny rapport.

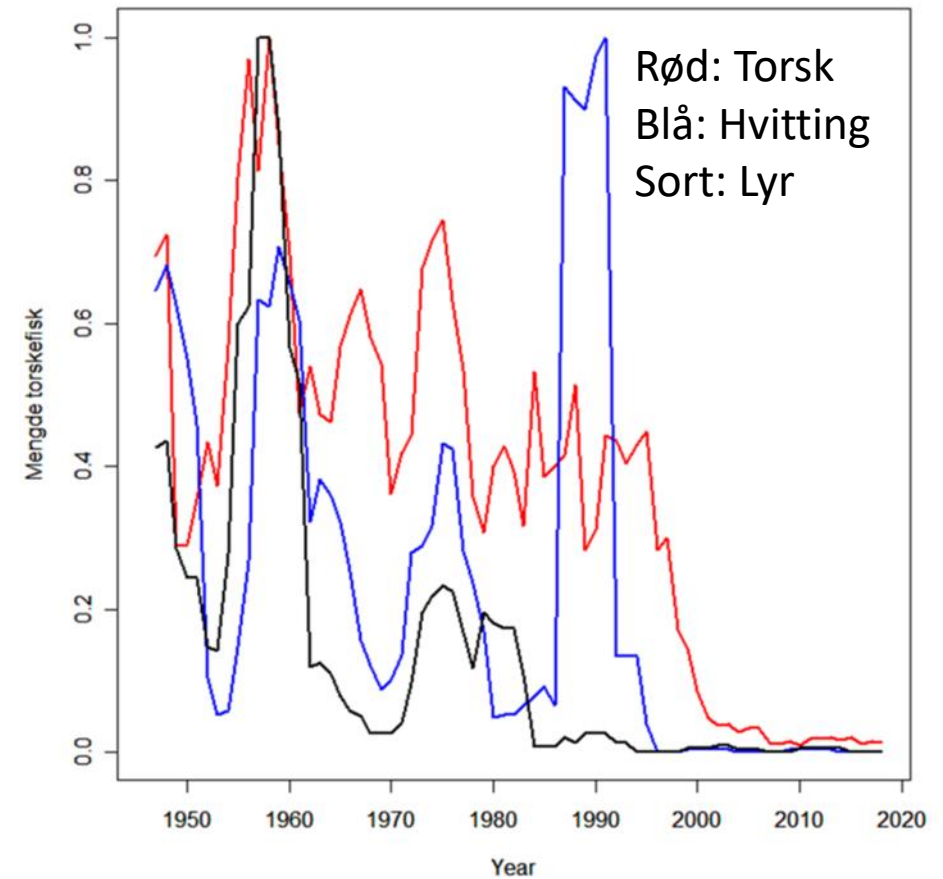
Frøydis Braathen
Torstein Ringnes (multimedia)

Publisert: 03.des.2019 16:45

Oppdatert: 04.des.2019 18:17

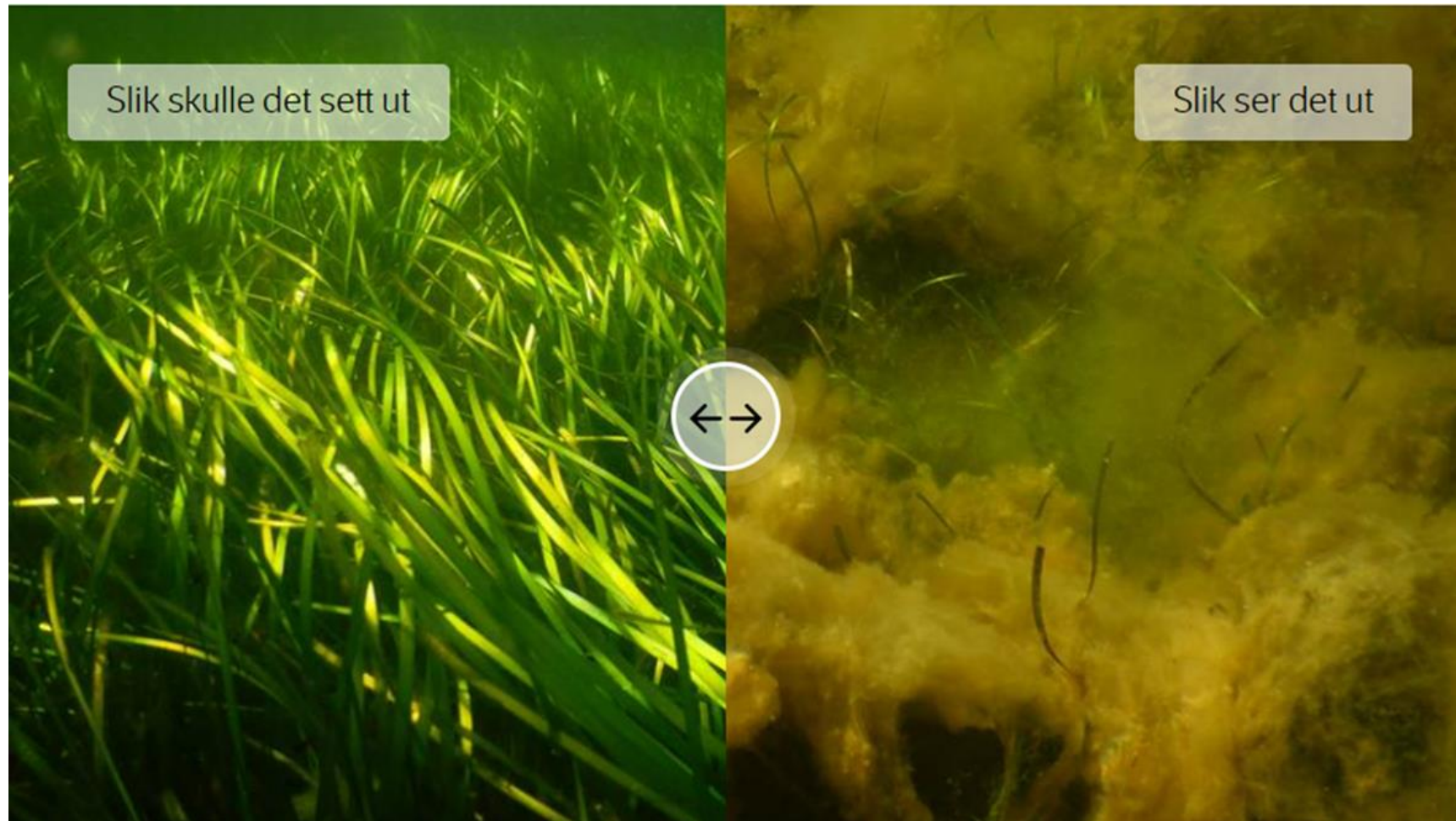
Havforskningsinstituttet har tidsserier fra 1919

Tydelige tegn på overgjødsling

STORTINGET

Vedtak 575

Stortinget ber regjeringen oppnå god miljø- og biologiske mangfold

nr. 1350 | 2019

Forslag til helhetlig plan for Oslofjorden

Ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv

Klima- og miljødepartementet

Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv

Hurdalsplattformen

FOR EN REGJERING UTGÅTT FRA ARBEIDERPARTIET OG SENTERPARTIET

2021-2025

Oslofjordrådet

Tiltak – 7 innsatsområder

- Redusere utslipp fra kommunalt avløp og avløp i spredt bebyggelse
- Redusere arealavrenning fra jordbruket
- Redusere tilførsler av miljøgifter og marin forurensning
- Ivareta sårbare arter, naturtyper og kulturminner
- Restaurering av naturverdier
- Friluftsliv
- Tverrgående tiltak for en helhetlig forvaltning av Oslofjorden

63 tiltak – sektorer fyller ut tiltakskort

Innsatsområde 2: Redusere arealavrenning fra jordbruket

T 8	Der det er behov for forsterket innsats mot forurensning fra jordbruk for å oppnå målet om god tilstand i alle landbrukspåvirkede vannforekomster, bør det iverksettes regionale forskrifter. Forskriftene gis i medhold av oppdatert delegasjon til statsforvalteren. Dette er også en del av de Nasjonale føringene for arbeidet med oppdatering av de regionale vannforvaltningsplanene fra Klima- og miljødepartementet av 19. mars 2019	statsforvalteren
T 9	Forvalte Regionale miljøprogram (RMP) og Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) slik at de bidrar til å redusere avrenning fra jordbruksarealer til vann der utfordringene tilsier det	statsforvalteren kommunen
T 10	Revidere forskrift om gjødselvarer slik at utslipp til vann, og luft reduseres for å oppnå relevante klima- og miljømål	Landbruks- og matdepartementet Klima- og miljødepartementet Helse- og omsorgsdepartementet
T 11	Vurdere behovet for å utvide det sårbare området for nitratdirektivet, slik at det også omfatter nedbørfeltene på vestsiden av fjorden	Miljødirektoratet
T 12	Økt tilsyn med, og håndheving av kravet i vannressursloven § 11 om at det langs vassdrag skal opprettholdes et begrenset naturlig vegetasjonsbelte som motvirker avrenning og gir levested for planter og dyr	NVE kommunene
T 13	Bidra til bedre restaurering og skjøtsel av elvekanter og kantsoner generelt for å redusere bekke- og elveløpserosjon, bedre klimatilpassing og biologisk mangfold	Miljødirektoratet Landbruksdirektoratet NVE
T 14	Økt tilsyn med, og oppfølging av der krav om etablert vegetasjonssoner mot vassdrag ikke er oppfylt	kommunene

Tiltak: T8,

Der det er behov for forsterket innsats mot forurensning fra jordbruk for å oppnå målet om god tilstand i alle landbrukspåvirkede vannforekomster, bør det iverksettes regionale forskrifter. Forskriftene gis i medhold av oppdatert delegasjon til statsforvalteren. Dette er også en del av de Nasjonale føringene for arbeidet med oppdatering av de regionale vannforvaltningsplanene fra Klima- og miljødepartementet av 19. mars 2019

Hovedansvarlig etat:	Statsforvalteren –Oslo og Viken
Kontaktperson:	Maia Solberg Økland, landbruksavdelingen
Andre interne bidragsytere (seksjoner og kontaktperson):	Landbruksavdelingen, flere medarbeidere Klima- og miljøvern avdelingen, flere medarbeidere
Andre ansvarlige etater m kontaktperson:	Landbruksdirektoratet v/Gunn Eide
Konkretisering av tiltaket:	Embetene gjør vurdering av behov for regional forskrift, prioriterer og utformer tiltak i forskriftene. I Oslo og Viken forsterkes de eksisterende regionale miljøkravene og de geografiske virkeområdene utvides til å gjelde alle områder med landbrukspåvirkning i gamle Østfold og Akershus. Miljøkravene gir restriksjoner på jordarbeidingspraksis i størstedelen av Glommas nedbørfelt i Oslo og Viken og alle vannforekomster som har avrenning til indre Oslofjord
Beskrivelse av prosess, behov for involvering, forankring osv:	Opgaven gis i årlig tildelingsbrev til statsforvalteren fra departementene, følges opp i styringsmøter. I Oslo og Viken er forskriften om miljøkrav på høring til forvaltningen og til landbruksnæringen. Involvering av næringen og kommunal landbruksforvaltning skjer i egne møter og i vannområdenes landbruksgrupper. Det vil settes av ressurser og tid til informasjon og veiledning til næringen om utvidelse og forsterking av miljøkravene i 2022.
Viktigste flaskehals/risiko for at tiltaket ikke blir gjennomført:	a) Forbud mot glyfosat (jordarbeidningen er et alternativt til glyfosat mot ugras) b) Kravet til økt selvforsyning og høy matproduksjon på de mest produktive korn og grønnsaksarealene. c) Bondens begrensede tid og økonomi (miljøkravene innebærer merarbeid på våren. Produksjon av høstkorn og grønnsaker reduseres og dermed også avling og økonomi)
Dato antatt ferdig gjennomført tiltak:	Løpende vurdering Nye og utvidede miljøkrav er planlagt å tre i kraft 2023
Anslått budsjett:	- Gjennomføring av kravene slik de er formulert i høringsutkastet og med kostnadsoverslag anbefalt av Miljødirektoratet bør innebære en økning av regionalt miljøtilskudd for Oslo og Viken på anslagsvis minst 30 millioner kroner

Fremdriftsplan:	Høst 2021	Vår 2022	Høst 2022	Vår 2023	Høst 2023	Vår 2024	Høst 2024	Vår 2025	Høst 2025	Vår 2026
Deloppgave og/eller Milepæl										
Felles webinar LDir/MDir for SF om temaet	Sept									

Fylkesmannens myndighetsområder

Forurensningsloven

- Avløp
- Industri
- Pukkverk
- Anleggsarbeid
- Deponier
- Mudring og dumping
- Forurensede sedimenter

- Lov om laks og innlandsfisk m/forskrift

- Fysiske inngrep i vassdrag

- Vannressursloven

- Kantvegetasjon

- Plan- og bygningsloven

- Innsigelsesrett
- Klageadgang; dispensasjoner, reg. planer

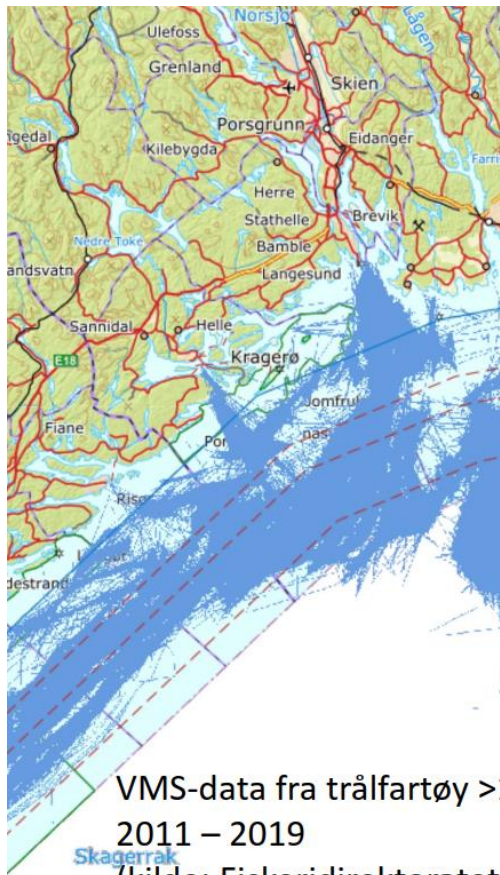
- Friluftsløven

Naturmangfoldloven

- Jordloven med forskrifter

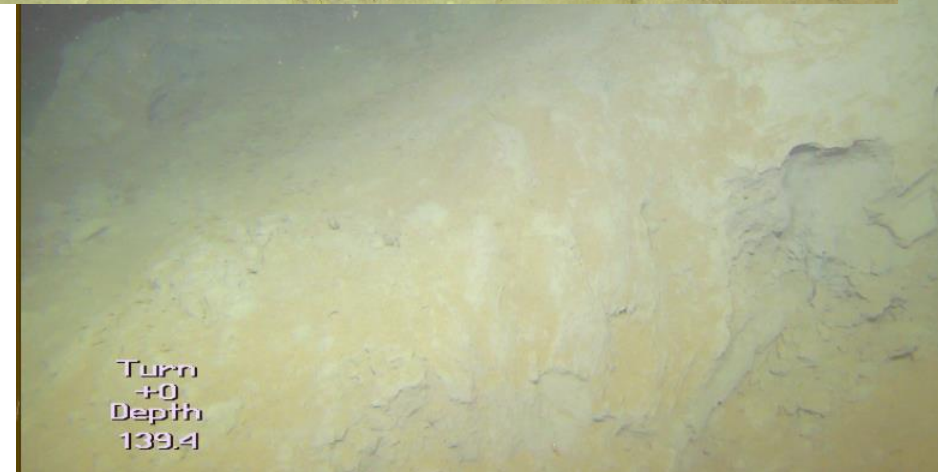
Påvirkninger – bunntråd

VMS-data fra trålfartøy > 1000 GRT
2011 – 2019
(kilde: Fiskeridirektoratet)

Skagerrak's «siste villmark»: intakt/ utrålt fjordbunn. Bildet er fra 455 m dyp i ytre Oslofjord, med muddersjøroser og reker og synlige spor etter graveaktivitet.

Påvirkninger - tilførsler

- Klimaendringer
  - Økt nedbør
  - Brunere vann
  - Varmere vann
- Økt befolkning
  - Fosfor
  - Nitrogen
  - Organisk belastning
  - Miljøgifter
  - Fysiske inngrep
- Økt tilførsel fra landbruk
  - Fosfor
  - Nitrogen
  - Jordpartikler
- Naturlig kilder

Avrenning landbruk

[Oslo og Viken](#) > [Landbruk og mat](#) > [Jordbruk](#) > [Miljøtiltak](#) > [Regionale miljøkrav](#)
> Regionale miljøkrav for jordbruket i Oslo og Viken er nå bestemt

Regionale miljøkrav for jordbruket i Oslo og Viken er nå bestemt

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Statsforvalteren i ▾

Om oss ▾

Ansatte

Kontakt oss

Innsyn

[Oslo og Viken](#) > [Landbruk og mat](#) > [Jordbruk](#) > [Miljøtiltak](#) > Regionalt miljøtilskudd

Regionalt miljøtilskudd

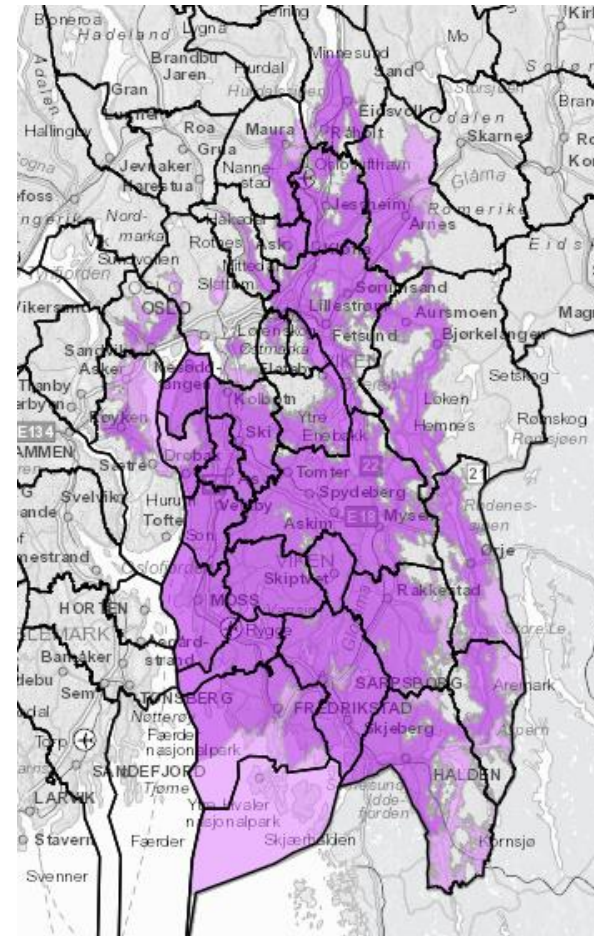
Regionale miljøtilskudd (RMP-tilskudd) skal stimulere bøndene til å gjøre tiltak for å begrense forurensning og fremme kulturlandskapsverdier. Miljøprogrammet gjelder for perioden 2019 – 2022.

Regionale miljøkrav (endring og utvidelse av virkeområde)

Fokus på tiltak for å hindre og redusere avrenning til vassdrag

- Snaut 1 million daa får krav
- Gress på områder som er utsatt for erosjon og flom
- Forbud mot pløying om høsten på bratte arealer
- Minst 60% av arealet skal ha plantedekke gjennom vinteren

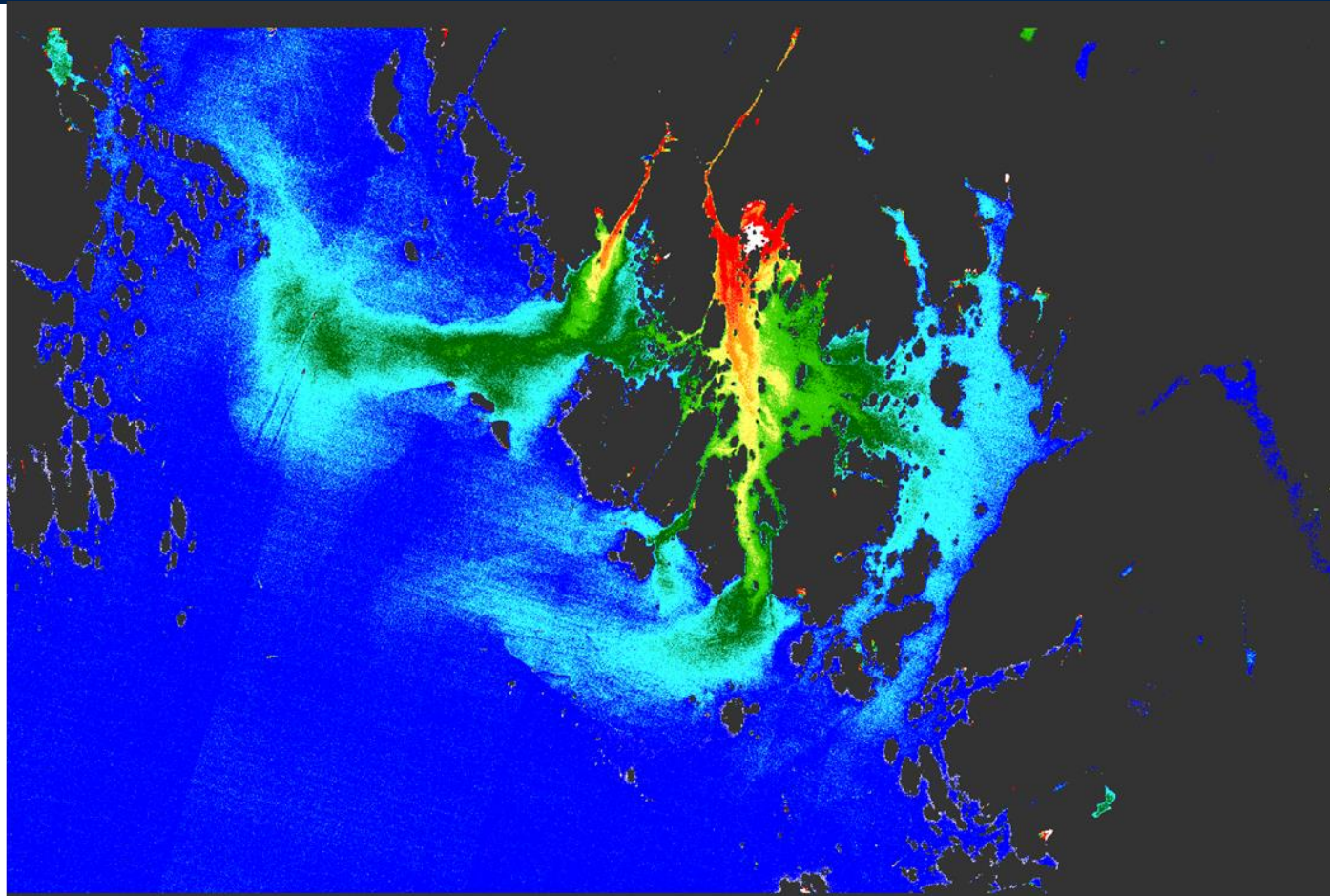

Beholde jorda på jordet - forhindre jordtap til vassdrag

Relativ fordeling av partikler fra Glomma

Kilde: Anna Birgitta Ledang og Kai Sørensen, Niva

Fagerving i rent miljø

... og på Hvaler

Foto: Store norske leksikon

Robuste kantsoner langs vassdrag er et Kinderegg

- Veldig god virkning for både avrenning og biologisk mangfold
- Billig
- Tar liten plass
- Viktig element i kulturlandskapet

0.15 0.3km

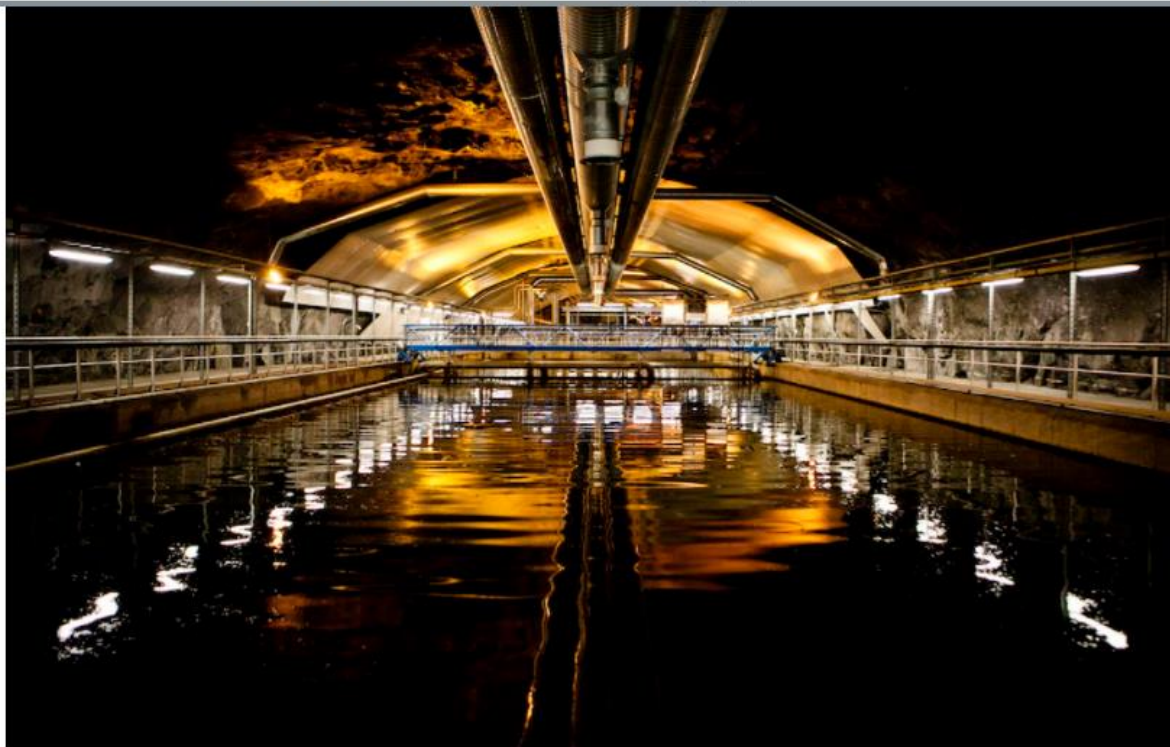

Avløpstiltak

- Strengere håndheving av eksisterende krav i regelverket for utslipp av avløpsvann
- Styrke innsatsen med tilsyn og oppfølging av krav i tillatelser til utslipp av avløpsvann
- Redusere mengden overvann og fremmedvann på avløpsnett
- Alle kommunene oppfordres til å fastsette forbud mot tømning av septik fra fritidsbåter – lokale forskrifter

Bekkelaget renseanlegg i Oslo er ett av få anlegg som fjerner nitrogen fra avløpsvannet. Ny rapport konkluderer med at nitrogentilførslene fra renseanlegg skaper store miljøproblemer også i Ytre Oslofjord.

Arkivfoto: Magnus K. Bjørke

› PUBLISERT 09.09.2021 13:09

Får fortsette å forurense Oslofjorden – i alle fall foreløpig

Seks kommuner fikk nylig grønt lys til å pøse ut miljøskadelig nitrogen i Oslofjorden i ti nye år. Nå vil Statsforvalteren se om de kan omgjøre vedtakene.

MER OM

› NYHETER | KLIMA

Kommunenes rapporterte tall for utslipp til Glom

Overløp ledningsnett
Overløp renseanlegg
Totalt: 7 452 692 m³
avløpsvann til Glom

Overløp ledningsnett
Overløp renseanlegg
Totalt: 73 850 m³
til Iddefjorden i 2021

Overløp ledningsnett: 285 607

Rakkestad Bodal
Overløp ledningsnett : 88 445 m³
Overløp renseanlegg: 24 376 m³
Tot- P **84 %**

Sarpsborg Alvim:
Overløp ledningsnett: 1 763 000 m³
Overløp renseanlegg: 702 450 m³
Tot- P **89 %**

Hjem > Nyheter > 26 ordførere vil beskytte Oslofjorden bedre

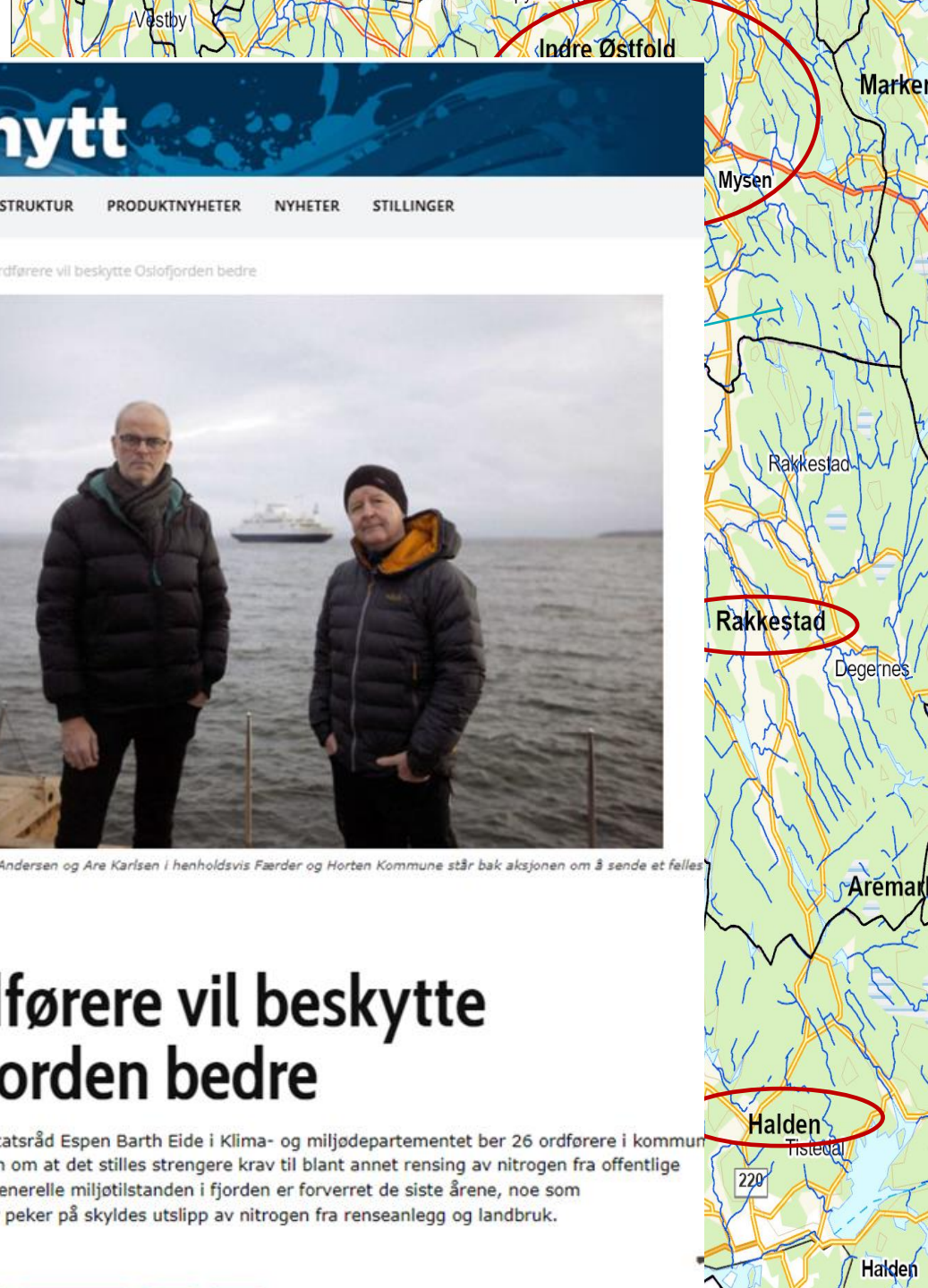
Ordførerne Jon Sanness Andersen og Are Karlisen i henholdsvis Færder og Horten Kommune står bak aksjonen om å sende et felles brev

Nyheter VA

26 ordførere vil beskytte Oslofjorden bedre

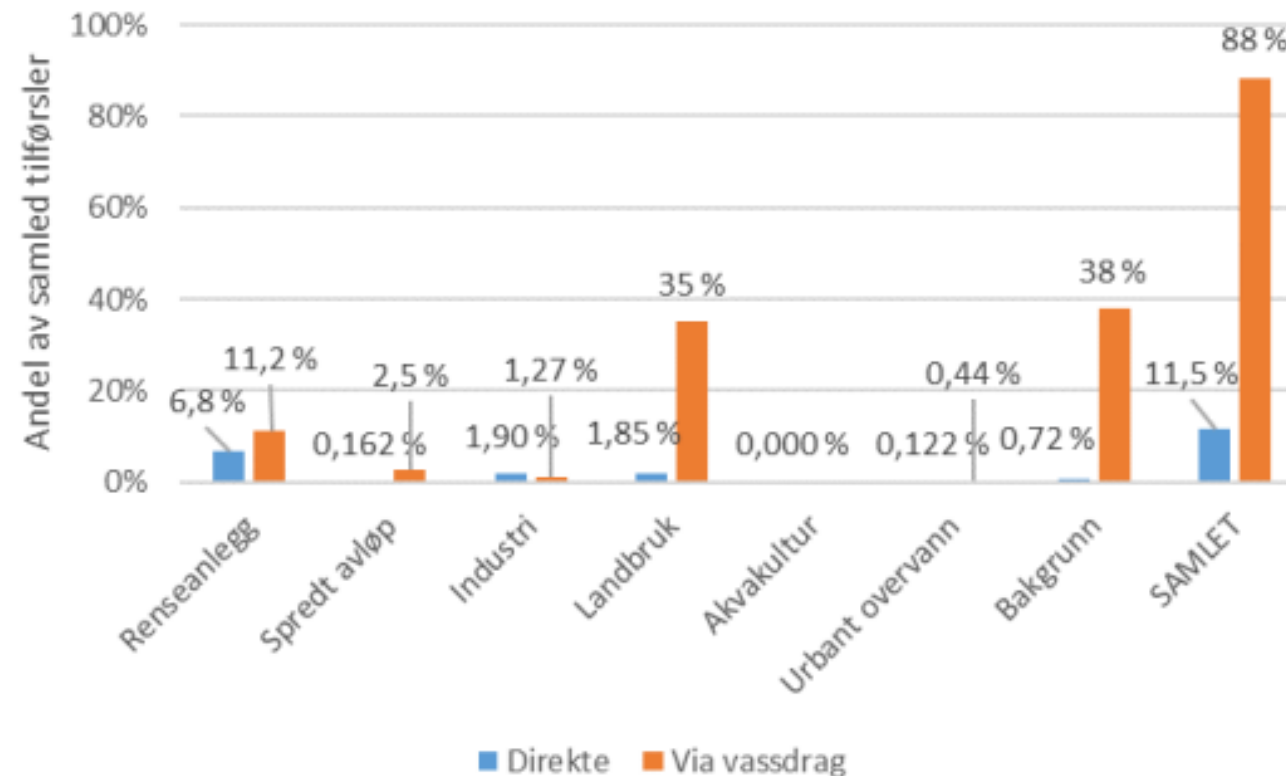
I et felles brev til Statsråd Espen Barth Eide i Klima- og miljødepartementet ber 26 ordførere i kommuner omkring Oslofjorden om at det stilles strengere krav til blant annet rensing av nitrogen fra offentlige renseanlegg. Den generelle miljøtilstanden i fjorden er forverret de siste årene, noe som forskningsrapporter peker på skyldes utslipp av nitrogen fra renseanlegg og landbruk.

27/01/2022

Kilder til nitrogentilførsel Ytre Oslofjord

Nitrogenutredningen - NIVA

Iddefjorden har regelmessige episoder med oksygenfrie forhold – situasjonen er alvorlig og fører til masseoppblomstring av lurv

Alarmerende tilstander mht algemengde i Iddefjorden

Overkonsentrasjoner av nitrat og nitritt i Iddefjorden

Negative miljøeffekter knyttet til svært høy tilførsel av nitrogen i Iddefjorden

NIVA

RAPPORT L.NR. 7723-2022

Utredning av behovet for å redusere tilførselene av nitrogen til Ytre Oslofjord

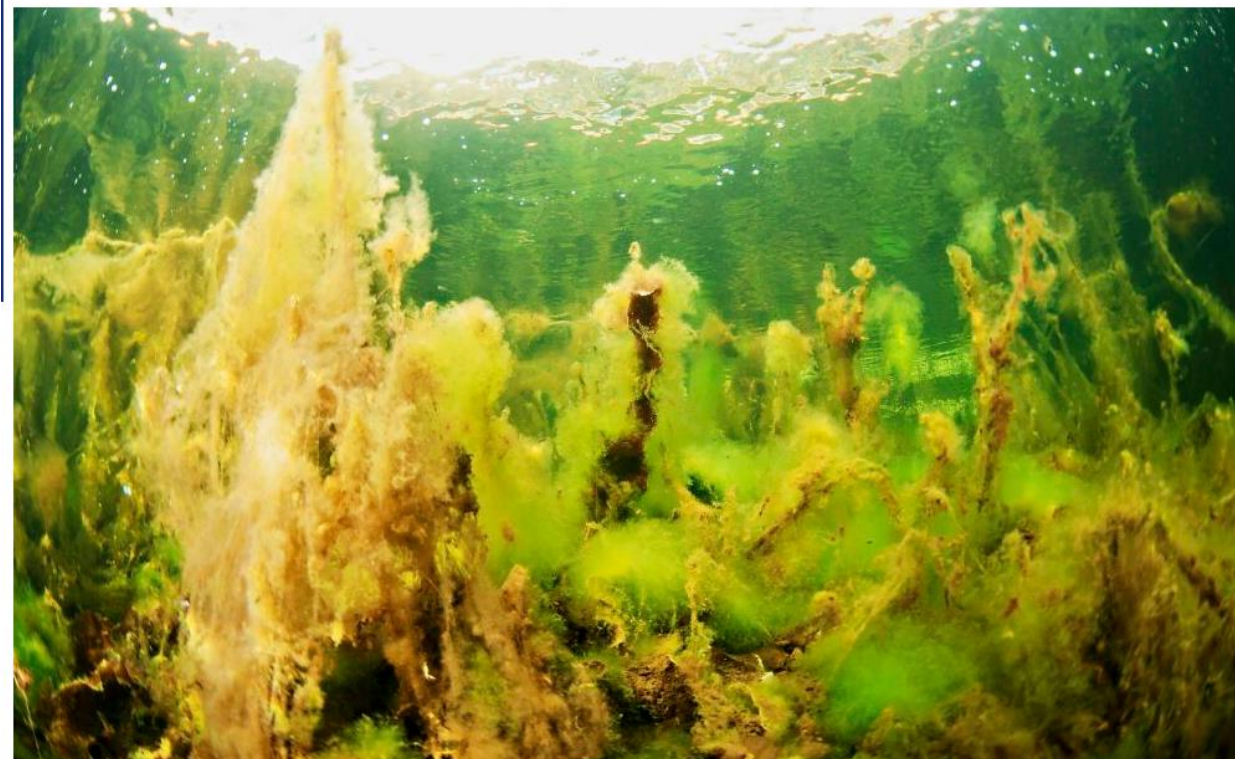
Dagbladet 15.okt - 22

Oslofjorden verst i Skandinavia

Vannet som går ut av Oslofjorden og mot Sverige og Danmark - er mer forurenset enn motsatt. - Det virker som at Norge ligger 30 år bak i tid, sier dansk havforsker.

- Dette lyder underlig. Det høres ut som at Norge er 30 år etter EU og oss, sier Andersen.

Helt siden 1992 har det i EU - og dermed også Danmark og Sverige - blitt stilt strenge krav til rensing av nitrogen på store og mellomstore avløpsanlegg. Alle byer må ha nitrogenrensing. I Norge er det over [400 anlegg](#) som ikke rens kloakken for nitrogen, ifølge [NIVA-forsker André Staalstrøm](#).

Krav om rensing av nitrogen kommer

Brev fra Miljødirektoratet 13. mai 2022.

- Alle kommuner og IKS som **tilhører en omfattende tettbebyggelse innenfor Oslofjordens nedbørsfelt**, må forvente at det vil komme krav om nitrogenfjerning ved utslipp av kommunalt avløpsvann.
- Behov for at flest mulig kommuner med utslipp direkte til Oslofjorden eller sidefjorder **starter prosjektering av nitrogenfjerning før de formelt får krav om det.**

Avdelingsdirektør Gunhild Dalaker Tuseth i klima- og miljøvernavdelingen hos Statsforvalteren i vedtaket som pålegger rensenanlegg i Moss å fjerne nitrogen før avløpsvannet slippes ut i Oslofjorden.

› PUBLISERT 27.09.2021 13:45

Fastholder pålegg om nitrogenrensing i Moss

Båtseptik

- Statsforvalteren oppfordrer alle kommunene til å fastsette forbud mot tømning av septik fra fritidsbåter i lokale forskrifter innen utgangen av 2022 der det er miljømessig grunnlag for det
- Vurdere fastsetting av nasjonal forskrift om forbud mot utslipp av septik fra fritidsbåter med hjemmel i småbåtloven § 38 dersom lokale forskrifter (jf. tiltak 4) ikke i tilstrekkelig grad utarbeides

Foto: PURA

Ivareta sårbare arter og naturtyper

- Vurdere regulering av trålaktivitet
- Etablere flere fredningsområder for hummer
- Styrke arbeidet med fjerning av fremmede arter

Ivareta sårbare arter og utvalgte naturtyper

T24

- Fraråde etablering av kunstige sandstrender.
- Unngå andre inngrep og tiltak på bløtbunnsområder for å skåne verdifulle bløtbunnsområder, inklusive ålegrasenger

Mange tiltak er i gang - Avløpstiltak

Mange tiltak er i gang - Jordbrukstiltak

Forbud mot fiske av torsk i Oslofjorden

- Innført juli 2019
- Totalforbud torskefiske
- Totalforbud i gyteområder
- Forbud mot bunngarn

- Fiske etter andre arter tillatt

- Evalueres i 2022

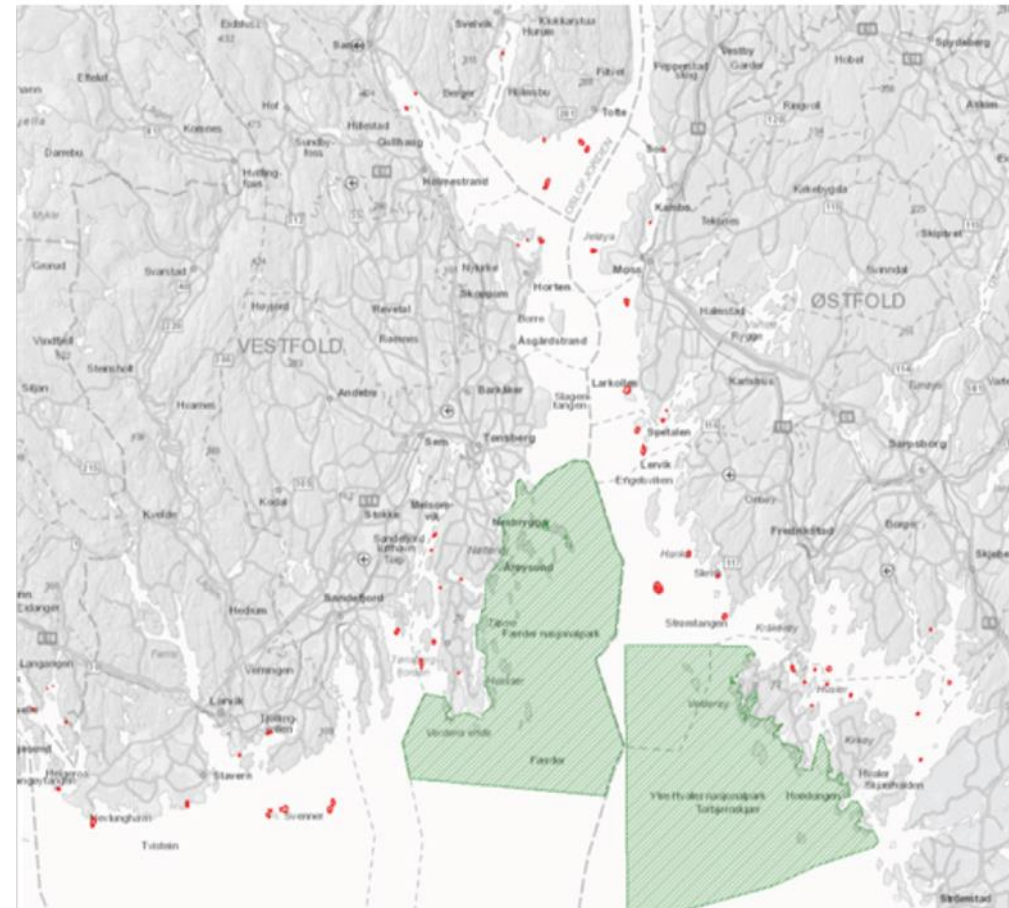
Hummerfredningsområder

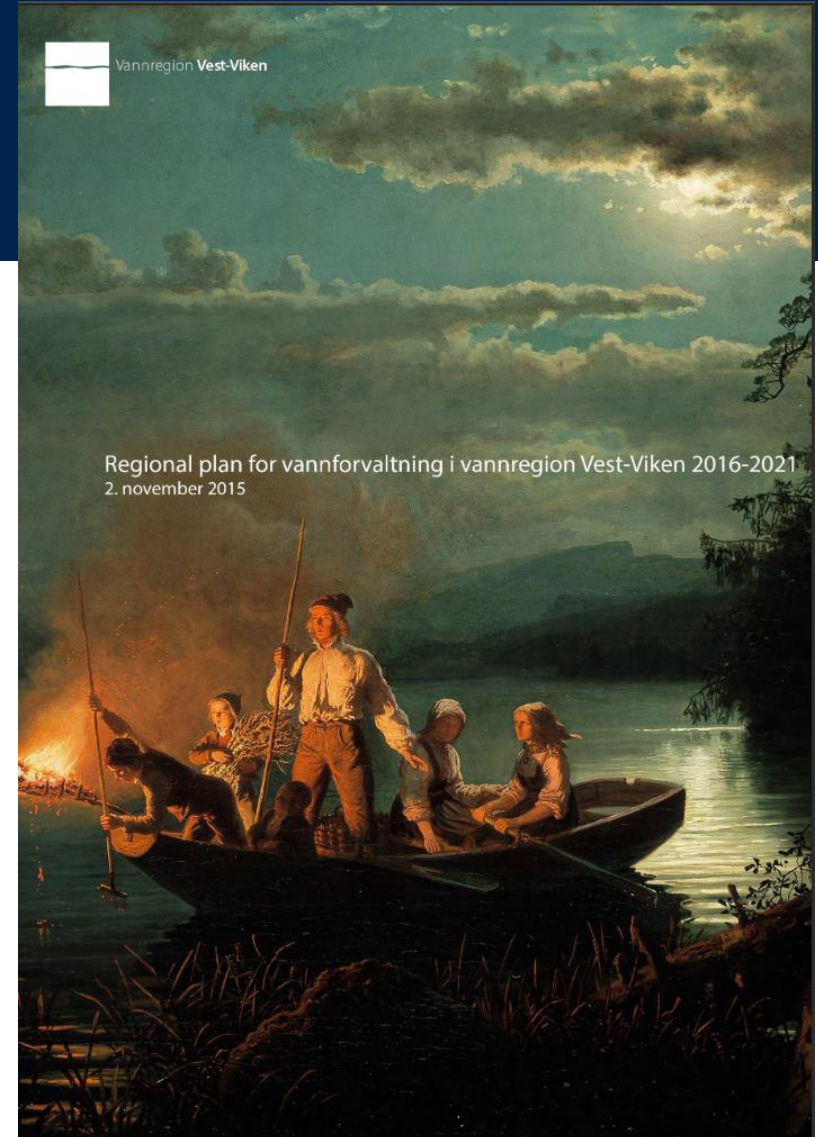
Foto: Even Moland

To store nasjonalparker

Helhetlig vannforvaltning

Vannforvaltningsplanen vs. Oslofjordplanen

Tiltaksplanen er krevende- men vi KAN redde kysttorsken (og Oslofjorden) !

EN

Med hjerte for Oslofjorden

Takk for meg

